

Spremna beseda k slovenski izdaji (Primož Šterbenc) /	11
Fotografije /	19
Zemljevidi /	20
Kronologija /	21
Predgovor /	31
Zahvale /	33

Uvod: Nov pogled na moderno Palestino in Izrael / 35

Nastanek moderne Palestine: običajna različica / 38

Razgradnja pojava moderne Palestine / 40

Pisanje zgodovine ene dežele dveh ljudstev / 43

1 *Fin de siècle* (1856–1900): Socialni mir in politična drama / 51

Ruralna pokrajina in njeni prebivalci / 51

Urbana Palestina in njena družba / 56

Družba brez politike / 58

Globalizacija lokalnega gospodarstva / 60

Politična ekonomija »moderne Palestine«

v 80-ih letih 19. stoletja / 63

Prodirajoča civilna družba: nastajanje moderne

otomanske države (1876–1900) / 65

Konec nekega obdobja: podeželski poglavarji in *ajani* / 68

Novi začetki in novi vplivi / 71

Sionistični zagon / 77

Novi križarski pohod: templjarji, kolonisti

in dobičkarji / 84

2 Med tiranijo in vojno (1900–1918) / 89

Palestina in zadnja leta Abdula Hamida (1900–1908) / 93

Prihod sionizma / 96

Palestina in posledice mladoturške revolucije

(1908–1916) / 104

Palestina v prvi svetovni vojni / 111

3 Mandatna država: Kolonializem, nacionalizacija in sobivanje / 125

Allenbyjeva Palestina / 125

Narodnostno opredeljevanje mest (1918–1920) / 133

Konec »Južne Sirije« / 136

Prva leta mandata (1920–1929) / 140

Kjer sta se srečali politika in družba: ločnica leta 1929 / 147

Nastanek sionistične enklave (1929–1936) / 151

Siromašenje podeželske Palestine (1929–1936) / 155

Vprašanja vodstva in nacionalizma (1930–1936) / 161

Upor leta 1936 / 164

Bela knjiga leta 1939 / 167

Srečanje z nacionalizmom: nujnost sobivanja / 169

Palestina v drugi svetovni vojni / 178

4 Med *nakbo* in neodvisnostjo: Vojna leta 1948 / 187

Dnevi UNSCOP-a / 187

Etnično čiščenje Palestine (marec–maj 1948) / 193

Palestinska vojna (maj 1948–januar 1949) / 196

Etnično čiščenje Palestine (maj 1948–januar 1949) / 201

5 Obdobje delitve (1948–1967) / 209

Razselitve in razlastitve / 209

Vzorci odzivov: gverilski borci, izolacija in kooptacija / 216

Sueška vojna / 232

Revolucija v politiki: uzakonitev odporiškega gibanja / 236

Arabska liga in PLO (1964–1968) / 239

Krotenje izraelske politike: ustanovitev države / 241

Marginalizacija »arabizma« v izraelski družbi / 249

Na obrobju: beduini in druzi / 258

- 6 Veliki Izrael in okupirana Palestina: Vzpon in padec visoke politike (1967–1987) / 261
- Junjska vojna 1967 / 262
 - Boj za preživetje: palestinski begunci po vojni 1967 / 265
 - Ljudska vstaja, gverilsko vojskovanje in terorizem (1968–1972) / 271
 - Okupacija / 274
 - Naseljevanje in interna razprava v Izraelu (1967–1973) / 279
 - Preživetje pod okupacijo / 284
 - Pax Americana, vojna in mir (1973–1977) / 288
 - Vprašanje meja: jordanska opcija in Veliki Izrael / 291
 - Mizraška revolucija / 294
 - Beginova revolucija / 296
 - Plovba med programi: palestinske politike (1967–1987) / 300
 - Vojna v Libanonu in njene posledice (1982–1987) / 305
 - Razpoke v zidu: polarizacija izraelske družbe / 308
 - Palestinci v Izraelu (1967–1978) / 311
 - Pot v intifado / 315
- 7 Vstaja in njene politične posledice (1987–1996) / 319
- Spol in razred / 326
 - Oselski proces in čas po njem / 331
 - V senci politike: vera, nacionalizem in multikulturalizem / 337
- 8 Postsionistični trenutek milosti? / 345
- Akadska razprava: postsionistični učenjaki / 346
 - Politično ozadje / 346
 - Akademsko ozadje / 348
 - Desionizacija drugih obdobj / 350
 - Postsionistično pesništvo, pop glasba in književnost / 352
 - Postsionistični gledališče in filmi / 355
 - Postsionistični mediji / 362

9. Samomorilska pot: Smrt Osla in pot v propad / 369

Druga intifada / 373

Obupano drsenje v mučeništvo / 385

Smrt postsionizma / 390

10 Učvrstitev republike Veliki Izrael (2005–2020)

V novo stoletje / 393

Fitna in še več puščanja krvi (2007) / 400

Upi in njihov konec (2008) / 401

Netanjahujeva era / 404

Socialni protest (2011) / 408

Polja smrti v Gazi / 410

Operacija »Zaščitni rob« (2014) / 415

Četrta Netanjahujeva vlada (2015–2019) / 417

Palestinci v Izraelu (2005–2020) / 420

Palestinski begunci (2005–2020) / 426

Pripis / 431

Opombe / 433

Literatura / 445

Slovarček pojmov / 457

Imensko kazalo / 465

Spremna beseda k slovenski izdaji

Izraelsko-palestinski konflikt že vsaj od leta 1947 predstavlja enega od glavnih problemov v mednarodni skupnosti in tudi danes je še vedno eden od poglavitnih (potencialnih) virov eskalacije nestabilnosti oz. nasilja v globalnih mednarodnih odnosih. O tem priča dogajanje v Gazi in na širšem Bližnjem vzhodu po 7. oktobru 2023, ko je palestinsko islamistično gibanje Hamas izvedlo teroristični napad v Izraelu, judovska država pa je nanj odgovorila z več kot enoletnim ultradestruktivnim bombardiranjem in blokado Gaze, kar je povzročilo širšo regionalno destabilizacijo, ki je zajela tudi Libanon in Iran. Današnje zaskrbljujoče dogajanje v izraelsko-palestinskem konfliktu je treba postaviti v zgodovinski, politični, mednarodnopravni in religijski kontekst, pri čemer moramo razbijati nekatere »konvencionalne resnice«, ki so se uveljavile v političnem, medijskem in širšem družbenem diskurzu.

Najprej je treba poudariti, da država Izrael ni nastaja po drugi svetovni vojni kot posledica tragedije holokavsta in slabe vesti mednarodne skupnosti, kot se pogosto govori oz. piše, temveč so bili bistveni elementi judovske (para)države postavljeni v času britanskega mandata v Palestini (1923–1948). Tedaj je kolonialna sila na podlagi Balfourjeve deklaracije (1917) gibanju političnega sionizma omogočila, da je izvedlo množično selitev Judov na ozemlje med Sredozemskim morjem in reko Jordan ter zgradilo osrednji del infrastrukture, ki jo potrebuje država, vključno z vzpostavitvijo paravojaške formacije »Hagana«, predhodnice današnje izraelske vojske. Tako je med letoma

1882 (začetek prvega judovskega imigracijskega vala) in 1939 (začetek britanskega omejevanja judovske imigracije) število Judov v Palestini naraslo s 24.000 na 445.000, v času drugega judovskega imigracijskega vala (1904–1914) pa je tja iz Vzhodne Evrope prišla tudi aškenaška politična elita, ki je zgradila judovsko (para)državo (v njej so bili poznejši prvi trije izraelski premierji David Ben Gurion, Moše Šaret in Levi Eškol). Tako je bila uradna razglasitev ustanovitve države Izrael, izvedena 14. maja 1948, samo pika na i v procesu, ki je potekal že več predhodnih desetletij.

Na podlagi tega razumevanja je treba zavrni široko razširjeno mnenje oz. utemeljevanje, da je v prvi arabsko-izraelski vojni (15. maj 1948–7. januar 1949) pet močnih arabskih držav napadlo novorojeno in izjemno ranljivo državo Izrael, in sicer z namenom, da bi jo uničile (»vrgle v morje«). Izrael je namreč v času (dejanskega) arabskega napada že imel vojsko, ki je po kriteriju števila vojakov in izurjenosti precej presegala skupno moč arabskih držav napadalk, najpozneje med prvim premirjem (11. junij–8. julij 1948) pa si je judovska država tudi zagotovila težko orožje, ki ga je kupila na Češkoslovaškem. Treba je dodati, da se edina arabska država napadalka, ki se je bila sposobna enakovredno bojevat z izraelsko vojsko – Transjordanija z »Arabsko legijo«, ki so jo vodili britanski častniki –, ni zares borila z izraelskimi vojaškimi enotami, kajti transjordanski kralj Abdulah I. je že pred vojno tajno sklenil *quid pro quo* s sionističnim vodstvom – njegova vojska naj ne bi napadala izraelske na ozemlju, ki ga je judovski državi dodelila »delitvena resolucija« OZN, v zameno pa naj bi si priključil Zahodni breg, ki ga je »delitvena resolucija« dodelila arabski (palestinski) državi. Ne nazadnje sta se tudi vojaško neznatna Libanon in Sirija bolj bala ekspanzionističnih teženj Abdulaha I., kot pa želela uničiti Izrael. Zaradi vsega navedenega ni bilo naključje, da je judovska država v vojni brez večjih težav zmagala.

Seveda se zastavlja vprašanje, zakaj so vojaško precej šibkejša arabske države sploh napadle Izrael. Odgovor v precejšnji meri pojasnjuje, zakaj je Izrael po 7. oktobru 2023 tako strahovito uničeval Gazo. V samem DNK-ju političnega sionizma je (bilo) namreč etnično čiščenje,

saj si je gibanje za cilj zastavilo vzpostavitev suverene judovske države v Palestini, ki naj bi na ozemlju pod svojim nadzorom uveljavila demografsko večino judovskih plemen. Sionistično vodstvo je posledično 10. marca 1948 sprejelo načrt »Dalet«, na podlagi katerega so sionistične/izraelske (para)vojaške enote zelo metodično izvajale množično etnično čiščenje Palestincev na ozemljih, ki so jih zavzele, tudi s pomočjo pobojev palestinskega prebivalstva – najbolj zloglasni so se zgodili v vaseh Deir Jasin (9. april 1948), Tantura (22. in 23. maj 1948) in Davajma (28. oktober 1948). Tako so izgnale 750.000 (od skupaj 900.000) Palestincev ter z zemljo zravnale okoli 500 palestinskih vasi. Zaradi tega so arabske javnosti od svojih voditeljev zahtevale, da morajo ukrepati, slednji pa so posledično kljub zavedanju o lastni vojaški nemoči sprejeli odločitev o napadu na Izrael. Dodati je treba, da tedanje dogajanje izpodbija izraelsko razlago, da se je Izrael v prvi arabsko-izraelski vojni bojeval za svoj obstoj, kajti če se krčevito boriš za golo preživetje, nimaš časa oz. energije za sistematično rušenje palestinskih vasi.

Že omenjena »delitvena resolucija«, ki jo je Generalna skupščina OZN sprejela 29. novembra 1947 in vse do danes, vsaj formalno, ostaja glavni napotek za razrešitev izraelsko-palestinskega konflikta, je judovski državi dodelila 56 odstotkov, arabski (palestinski) državi pa 42 odstotkov ozemlja mandatne Palestine; Jeruzalem s širšo okolico (dva odstotka ozemlja) naj bi prišel v upravljanje OZN. Izrael je v prvi vojni zasedel dodatnih 21 odstotkov ozemlja, to osvojitve pa je mednarodna skupnost tiho priznala in se o njej danes ne govori. Judovska država je med tretjo arabsko-izraelsko vojno (5.–10. junij 1967) zasedla še preostalih 23 odstotkov ozemlja mandatne Palestine in o tem območju, ki obsega Zahodni breg, Gazo in Vzhodni Jeruzalem, danes razpravlja mednarodna skupnost. Poudariti je treba, da gre za okupirano ozemlje (na katerem ima Izrael status okupacijske sile), na katero se nanaša Četrta ženevska konvencija (sprejeta 1949), katere glavni namen je okupatorju preprečiti, da bi svojo začasno prisotnost spremenil v trajno. Temu namenu služi v prvi vrsti člen 49(6) konvencije, ki določa, da okupacijska sila ne sme pregnati ali preseliti lastnega civilnega prebivalstva na ozemlje, ki ga okupira.